Ч. 165 (11.133). Львів, четвер 28. липня 1927. Poczłowe opła'a zapłacono ryczałtem. Рік XLV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

З виборчих підсумків.

Розписані з кінцем квітня ц. р. вибори до громадських рад у Східній Галичині переведено майже всюди і слід нам з них зробити підсумки на основі їх вислідів. У нинішній статті обмежуся до виборів у сільських громадах.

Не входжу в те, які мотиви керували варшавським правительством, що по довгих літах комісарського безправя і безладдя рішилося комісарську самоволю припинити і владу на місцях передати в руки виборних самоврядних органів. Мотивом цього кроку могло бути побоювання, що дальше безладдя в громадській господарці може спричинити небажані шкоди і для держави як матеріяльні, так і моральні, які опісля буде тяжко направити. Був би це мотив сутодержавного характеру. Могло бути і так, що притокою до цього кроку правительства маршалка Пілсудського були чисто партійні комбінації — дати нагоду його ґвардії так званим санаторам — Звйонзкові Направи Ржечипосп. — вперше практично вишколити свої сили у малих виборчих маневрах, щоби невдовзі бути готовим до рішаючої битви при найближчих соймових виборах. Цей другий мотив, здається, більше правдоподібний.

Наше громадянство, а передовсім його політичні орґанізації, поробили безпроволочно приготування до виборів. Провід дав Центральний Комітет Українського Нац.-Дем. Обєднання і рухливіші повітові управи цеї партії, якій без сумніву треба приписати львину часть теперішніх виборчих успіхів. Селянство на загал приготовилося доволі добре до виборчої кампанії і з засади саме її провадило, за винятком деяких гірських полос, де здавна царює темнота і байдужність, та частини Підгіря і Покуття, колишньої домени радикалів, де їх місце заняли нині у великій мірі безпосередні наслідники — хлібоїди з під стягу Даниловича і Стовпюка.

Всюди пильнували передовсім виготовлювання виборчих ліст і самого акту голосування. Великою перепоною став сам виборчий закон, що цілковито не відповідає сучасним відносинам і є нині унікатом у культурному світі. Четвертина радних себто I. виборче коло у великій більшости наших сільських громад для нас з гори була страчена. Наказні війти і громадські писарі за малими виїмками фалшували виборчі лісти, вписуючи там неуправнених, або свідомо пропускали управнених, але собі недогідних виборців. Передовсім пофальшували майже всюди I. виб. коло, де знайшлися безправно з титулу урядового становища всякі державні поліцаї, дорогові стражники, тимчасові учительки, очевидно польської народности. У великій мірі пофальшовано також IV. виб. коло, головно через те, що не вписано там наших жінок. Реклямації часто-густо не відносили ніяких успіхів, а так само і внесені рекурси. Державна повітова адміністрація у богатьох повітах про око проявляла нібито обективність, а на ділі нераз давала наказним війтам і громадським писарям інструкції немов би після вказівок Пониньского зі „Слова Польського", не оглядаючися на інструкції своєї вищої влади. Всюди форитовано кольоністів і осадників.

Висліди цеї „народової" праці оказалися здебільша зовсім марні. Наші виборці — на загал — здали з добрим успіхом іспит зі своєї національної свідомости і солідарности. Вибори випали у подавляючій більшости українських сільських громад у нашу користь і до громадських рад війшли наші свідомі люди, що керму громадської господарки перейmуть у свої руки та положать конець комісарським надуживанням.

На жаль, не всюди. Остане ще чимало наших сільських громад, де дальше правитимуть ворожі нам чинники і треба признати, нераз таки з нашої вини чи байдужности.

По селах Східної Галичини до виборів йшло наше населення самостійно. Виборчих компромісів з правила тут не було. В мішаних громадах до виборчої боротьби стали два табори під власними національними прапорами — табор український, що змагав до усунення теперішнього лиха в громаді і до виборення належного голосу українському елементові — і табор польський, скріплений часто місцевими польськими дрібними урядовцями, польським чи жидівським двором, польською поліцією і польськими кольоністами, що змагав задержати теперішний стан і на будуче. Наш табор оказав велику моральну вартість і національну здисциплінованість та підніс дуже високо українську національну свідомість і відпорність серед наших мас супроти противника, що мав в резерві державну адміністрацію. Теперішні вибори прочистили у великій мірі атмосферу українського села в Східній Галичині з деморалізуючих впливів і дух нашого села став більше чистий та більше відпорний, як було досі.

Жиди по селах з засади не йшли з нами. Число їх голосів не було велике, бо в наслідок війни і повоєнних економічних відносин та розвитку нашої кооперації загальна скількість жидів по селах значно зменшилася, а їх економічний вплив на селі сильно підупав. Наше село переживає чистку від жидівського елементу, який в богатьох свідоміших громадах зовсім зник, а в інших виказує постійну тенденцію до зменшення або і до загину. На селі щораз менше ґрунту для жидівського розросту. Нечисленні жидівські виборці або задержали невтральність і до голосування не являлися, або йшли з польською стороною. До сільських громадських рад увійшли жиди тільки виїмково і поодиноко, інакше як перед війною, коли жиди в неодній громадській раді і в управі громади грали передову ролю.

Під політичним оглядом побідили на селі елементи здорові, творчі, не руїнницькі, у свідоміших громадах прихильники нашої партії, а зрідка тут і там в деяких повітах, радикали старого покрою. Перепали комуністи і комунізуючі сельроби, о скільки де виступали, що є явищем рівнож дуже додатним. Наше галицьке село так, як і наддніпрянське, показало світові свою відпорність на всякі інтернаціоналістичні впливи.

Окрема згадка належить жіноцтву, що по раз перший мало нагоду виступити безпосередньо при виборах. Виборчий іспит нашого жіноцтва випав невповні вдоволяючо. За мала підготовка до політичного життя, природна жіноча нездисциплінованість, брак обективного розуміння політичних подій і політичної боротьби і до деякої міри економічна залежність спричинили те, що висліди виборів нераз були для нас не зовсім корисні. Без сумніву грав тут ролю і психольоґічний підклад, що знаменується приповідкою „як світ світом, ще не було баби війтом". Загал наших селян до політичного рівноуправнення (при теперішній ординації навіть упривілейовання жінок — жіночі виборчі повновласти у трьох перших виборчих колах!) жінок віднісся доволі скептично. Жіноцтво вносило нераз у виборчі ряди — з правила з особистих мотивів — замішання і на загал не відограло виднішої ролі. Було воно нераз тараном проти нас самих, бо проворні наказні війти і громадські писарі часто виманчували від жінок виборчі повновласти, які опісля ужито проти українських незалежних кандидатів. Двори виконували пресію на жінок і дівчат, що працюють у дворі, або є від нього економічно залежні і без труду дириґували їх голосами в IV. виборчому колі, очевидно у польську національну користь. Не диво, що жінки тільки дуже виїмково попали у сільську громадську раду. Тут ще треба богато освідомляючої праці і чисто національно-культурної і політично-організаційної, а тоді треба сподіватися, що іспит нашого жіноцтва при слідуючих виборах випаде краще як теперішний — майже недостаточний!

Повищі рядки пишу без жовчі на основі власних обективних спостережень. Що днини маю селян з ріжних повітів — від Радехова по Заліщики — що приїзджають у виборчих справах до тернопільського воєвідського уряду і перед тим бувають у мене. З матеріялу ними переданого, що обіймає ціле Опілля і Поділля, як і з власної безпосередньої виборчої практики зробив я цю характеристику виборів по сільських громадах, як подано її вище. Підчеркую ще раз, що мимо численних виборчих надужить, загальні висліди виборчі по селах є у великій більшости для нас корисні, а були би ще ліпші, коли би не було терть в деяких громадах на тлі чисто особистих амбіцій поодиноких людей в громаді і створених ними клік, чого головною причиною було за велике число мандатів.

Висліди виборів наразі мертві, бо майже в кожній громаді внесено протест і ради громадські не могли уконституватися. Осінню будуть порішені протести, а тоді прийде черга на обняття громадської господарки в руки вибраної зверхности. До цього треба наш загал приготовити відповідним виданням громадського закону, а покликаний до цього є передовсім Центральний Комітет Українського Нац.-Дем. Обєднання.

Загальна виборча побіда по селах по нашій стороні і це дає нам великий капітал для наших дальших політичних потягнень.

Д-р Степан Баран.

Дівчата до французьких шкіл!

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 20. липня 1927.

I.

Один з наших земляків, відомий як педаґоґ і громадянський діяч, рішився вислати з новим шкільним роком свою 15-літню донечку до середної школи у Франції. Задля уладження тієї справи він обмінявся з Вашим кореспондентом уже кількома листами. З останнього листа який я одержав, хочу оце навести головний уступ: він торкається питань не приватної, а публичної ваги. Щоб зрозуміти перше речення цього уступу, зазначую, що спершу кілька родин хотіло було разом вислати сюди свої донечки до шкіл — потім вони „залякалися страшною далекістю і коштами..." Далі читаємо в листі:

„Так як нині справи стоять лишаюсь я сам зі своїм пляном. Чи не добре булоб, колиб Ви в найблажчім часі помістили кореспонденцію про французьке шкільництво (в „Ділі") і заохотили до висилки дітей? Можеб хтось з молодших панів в Парижі уділяв письменних інформацій за оплатою коштів. Можлибе, що ще хтось зголоситься, бо тоді в товаристві легше булоб і моїй дочці виїхати. Водай одна українка ще — а вже моя дочка не почувалася би такою чужою.

Щодо мене, то я радо годився би і на „приватну станцію", якби знайшлась родина, якаб солідно заопікувалася дитиною. Не знаю, чи щодо того не кращий інтернат, бо тут школа тісно звязана з інтернатом — творять цілість. Треба взяти під увагу, що моя дочка має слабеньке знання французької мови, отже буде чужа і на станції, а ще більше чужа і в школі. Як педагог знаю, що така дитина є предметом насмішок, що її ще більше депримує. Також відживлювання є важна справа, бо моя дочка потрібує дуже солідного відживлювання.

Наші люди шукають нових шляхів до освіти молоді і не можуть їх знайти. Тому я надіюся, що по появі Вашої кореспонденції в „Ділі", в якій Ви вкажете на вагу зах.-европ. освіти для наших дівчат і коли буде подана адреса інформатора в Парижі — справа виясниться щодо учасників. Свого часу (за Австрії) в Вайсвассер було повно наших дівчат — що може статися і з Францією, лиш треба дорогу втерти. В кореспонденції особливо треба підчеркнути вагу освіти для попівських доньок, бо коли вони давніше находили замір — нині це неможливе (целібат духовенства; тяжкі умови економічні, так, що світська молодіж інтел. живе в добровільнім целібаті, бо женитись не може)".

II.

Стільки з листа наш. громадянина.

У відповідь на нього ми хотіли дати докладніший допис про французьке шкільництво, його характер і його користи для нашої молоді. Одначе допис такий мусівби розростися в ряд розвідок — мусимо отже

лишити це на пізніше, а нині обмежимося до кількох уваг про *дівоче* середне шкільництво і про дуже наглядні користи його для наших дівчат. При чому матимемо на увазі тільки ті школи, при яких є інтернати.

Такі школи-інтернати є тут державні або „вільні“: „вільними“ зовуться тут заведення, удержувані католицькими конґреґаціями (під покришкою шкіл приватних). Програма навчання в одних і других та сама: ціллю навчання є довести ученицю до іспиту „бакаляреату“, відповідає нашій „матурі“, але не теперішній, „зреформованій“, а ранішій, передреформовій, себто з вимогами строгими, навіть строгішими, і то значно, від наших колишніх, предреформових матур. З того, що знаю з досвіду (мій син перебував свої середні студії по черзі трохи не в усіх державах середної й західної Европи), виводжу висновок, що теперішна французька середня школа належить до найсолідніших шкіл у світі і дає ученикам наукове підготовлення безумовно вище і глибше ніж напр. польська або австрійська середня школа.

Ріжниця між державними і „вільними“ школами є в тому, що перші суворіші від других у вимогах науки, а менше журяться вихованням (моральним, релігійним, товариським); другі натомість мають віддавна широку й справедливу славу в світі якраз своїми заходами і досвідами над моральною й товариською формацією дитини. Реномована в нас перед війною німецька школа у Вайсвассер була наслідуванням французького типу дівочих шкіл-інтернатів, якому немає пари в світі.

Видатки (оплати за науку й інтернат) розмірно помірковані, особливо при теперішній слабости французького франка. Пересічно треба числити за все коло 300 франків місячно, себто яких 100 золотих польської валюти.

III.

Які користи, моральні й практичні може винести українка зі своїх студій у французькій школі?

Над моральними вартостями не можемо тут довше задержуватися; пригадаємо тільки (що ми мали нагоду вже чимало разів пригадувати) що французька духова культура нині перша в світі, або — як хочете — одна з найкращих. Вже цього булоби доволі, щоби покласти конець тому абсолютному незнанню французького духа, яке накинула нашій Галичині наша довга залежність від Відня.

Практичні користи — ще наглядніші. Можна сказати, що кожде західно-українське місто й місточко потребує як не кількох, то бодай одної учительки французької мови, справді кваліфікованої, та що учительок таких у нас майже зовсім нема. Це значить, що треба нам бодай двох або трьох соток добрих учительок французької мови, які серед даних обставин легше знайдуть заняття і хліб ніж учительки прим. німецької мови, яких все таки є в нас трохи, правда і цих не забагато.

Кожда гімназія, кожда школа вділова потребує французької учительки. А ще більше треба приватних учительок французької мови. Ті родини, котрі перші рішаться вислати сюди свої дочки, запевнять їм певний хліб. Бо справжньою учителькою французької мови не можна статися на підставі „студій“ у Львові чи Перемишлі. Не що інше, як тільки середня школа, перебута у Франції, може дати потрібну учительці кваліфікацію, себто легкість і справність вислову, свободу в письмі. Не заступить цього ніяка „ґувернантка“, хочби вона була і „з Парижа“. Зрештою ці галицькі „ґувернантки“ переважно навіть не з Парижа, а з якоїсь провінції з неможливою французькою вимовою, тай вони з професії мало коли справдішні освічені учительки, а часто здеклясовані кухарки, служниці, абож щось гірше, і навчають чужі діти того, чого самі гаразд не знають.

В. Левицький.

З побуту на Радянській Україні.

VI.

Правописна конференція в Харкові.

Як я вже завважав, основу до правописної дискусії подавав спеціяльний підручник п. н. „Український правопис“ (проєкт). Числить він 121 сторін, а поділено його на 97 розділів. Видано його коштом Державного Видавництва України (ДВУ), розіслано як субстрат до дискусії, не тільки запрошеним членам конференції, але й науковим інституціям на Радянщині і поза її межами.

Справу виготовлення цього підручника трактовано дуже серіозно. Ще в 1925 р. утворено при Наркомосі державну комісію і розділено поміж поодиноких членів працю. На чолі комісії станув був ком. нар. освіти Шумський, а поміж її членами зустрічаємося також з прізвищем теперішнього керманича Наркомосу, Ол. Скрипника, так, що з тими двома людьми звязана історія підготовки і вирішення правописного питання. Як тільки члени підготовили роботу, зійшовся перший пленум у Харкові і радив над виготовленими рефератами від 11—21. листопада 1925 року. Головним впорядчиком і редактором проєкту вибрано проф. Ол. Синявського, який зібрав увесь матеріял і поїхав до Київа, де мешкала більша часть членів комісії. Там на дванайцяти засіданнях, відбутих від 7—13. лютого 1926 р. реферував він свій елябoрат. Щойно тоді скликано пленум другий, який від дня 5—8 квітня 1926 р. перевів чимало змін і остаточно установив проєкт. Дискусії були уже завзяті. Коли одна ухвала видалася проф. Синявському невідповідною для української мови, він зрікся був далі редаґувати проєкт правопису й лише після настирливих домагань комісії мусів далі редаґувати (стр. 86.). Останній факт свідчить найкраще про те, що справу ведено дуже поважно. Комісія поклала собі за основу для впорядкування і упрощення правопису традицію і природу української мови (стр. 5.) Богатий зібраний матеріял в проєкті давав змогу розглянутися у всіх можливих, навіть сумнівних випадках правопису.

Проєкт правопису уложено так точно, ясно і вміло, що з малими змінами можна було приняти його в цілости. Його зміст був такий обильний, що наскільки конференція була би радила тільки над десяти розділами денно, то старчило би матеріялу на повних десять днів...

Між тим всупереч традиції висунено на конференції справу введення латинки, яка забрала чимало часу в дискусії. „Латинщики“ фотоґрафувалися спільно. Їх світлину поміщено у „Всесвіті“ ч. 23., а що під нею подані також прізвища, тому не зраджу тайни, коли їх репродукую. Були ними д-р Василь Сімович, П. Бузук, Евг. Тимченко, Ліпшина-Мартиненко, Ярошенко, Чепіга, Йогансен, Ганцов, Висоцький, Наконечний, Сулима, Булаховський, Демянчук і Волошин. Як зазначено під світлиною, не було між фотоґрафованими Пилипенка. Загальне число „латинщиків“ доходило до 15.

Я далекий від того, щоби висловлюватися легковажно про „латинщиків“, тим більше, що поміж ними є такі визначні фільольоґи, як д-р Сімович, Евг. Тимченко і Ганцов. Останній належить до ряду молодших учених та в часі конференції виявив дуже значне фільольоґічне образування і незвичайну вмілість в полеміці, так, що вибився в дискусії на одно із перших місць. Одно можу хіба завважати, що на радикальні зміни в правописі може собі дозволити тільки однопільний нарід, що живе одним державним життям, що не виставлений на всякі можливі спроби денаціоналізації. Для українців, розділених і розбитих, цей час ще не наспів. Вислів цієї думці дав перед усіми ком. Скрипник, що виголосив знамениту промову проти латинки. Вислід голосування відомий. За латинкою заявилися тільки д-р Сімович, Бузук і Пилипенко. Вісім членів з ак. Евг. Тимченком на чолі відсунулося від голосування, а 49 членів конференції голосувало проти.

Коли введення латинки не найшло щастя в голосуванні, висунено проєкт поновлення правопису Драгоманова, але його також відкинено. На вислід голосування в справі латинки і драгоманівки вплинув немало досвід, зроблений на галицькій землі. Не принялася тут латинка, пропаґована Ос. Лозинським, Софроном Витвицьким, Плятоном Костецьким, ґр. Ґолуховським і ін. Без впливу і значіння були видання латинкою для практичних цілей Драгоманова і о. Джулинського. Не утримався правопис Драгоманова, якого останки затримано тільки у збірниках пісень, виданих Науков. Тов. ім. Шевченка, хоча і тут виявилося в практиці, що цей правопис не віддавав точно нюансів мови і до цього треба було ужити деяких, нових знаків.

В імя правди треба зазначити, що внесок на введення нових букв замісць *дз* і *дж* появився тоді, коли ком. нар. освіти Скрипник не вів хвилево проводу. Одначе при кінці конференції анульовано цю ухвалу, а саму справу рішено віддати під розвагу широким кругам громадянства. Замітне, що ґрафіки, яких покликано до помочі, не видумали нічого путнього, а всі проєкти нових букв з боку членів конференції не витримували критики.

Апостроф на конференції відкинено. Ми, галицькі українці, не відчуваємо ніякої потреби апострофа. Акад. Кримський вважав усунення апострофа зневагою духа мови. Здається, що правда буде по середині та що апостроф у дуже сильному обмеженні найде применення, тим більше, що на Україні ведеться українізація чужинців і українізатори мали би велику мороку, якби апостроф усунено. Не треба забувати, що правопис має і буде мати завсіди практичне значіння, з яким треба числитися.

Дуже живу дискусію викликала справа правопису чужих слів, власних імен і ґеоґрафічних назв. Російські прізвища рішено писати так як їх вимовляється. Так само вирішено з прізвищами англійців, французів, німців та інших народів. Окінчення польських прізвищ рішено українізувати: Бобжинський, а не Бобжиньскі. Переходжено опісля розділ за розділом з виїмком тих, до яких не зголошено ніяких поправок.

Заінтересування правописом поза конференцією в підготовуючій фазі було дуже велике. Наспіло перед конференцією поверх 60 проєктів будьто колективних, будьто від окремих осіб. Із західно-українських земель прислано таких проєктів 37, а число їх серед конференції росло. Між іншим прийшли замітки від д-ра Івана Панкевича з Ужгорода.

В часі конференції висловлено стільки інтересних поглядів і фільольоґічних помічень, що сливе з кожного засідання виходив я з великим вдоволенням. Побіч учених фільольоґів брали участь в конференції письменники, редактори, педаґоґи. Не знаю, чи Ст. Сірополко передав вірно в „Ділі“ (ч. 152) звіт д-ра Сімовича про „Правописну конференцію“, але я мусів би спростувати вискaз, що „хід праці конференції гальмували довгі й нерічеві виступи декого з неспеціялістів в таких питаннях, в яких вони мало виназнавалися“... Так воно в дійсности не було і тим „неспеціялістам“ зроблено незавинену кривду. Я вслухувався з великою приємністю в промови Воронoго, Черлянського, Мусія та інших численних промовців, що з великим пошануванням відносилися до краси мови її мельодійности, а більшим, як дехто з фільольоґів. Зрештою у такому численному зібранні, як правописна конференція, були ріжні люди, з ріжними вдачами, темпераментами і поглядами, одначе, на загал беручи, всі вони держали прапор дискусії на певній, незвичайно милій для поваги справи висоті.

Не знаю також, чи міг д-р Сімович сказати другого дня конференції (тоді дискутовано над латинкою), „що не варт було приїздити на конференцію“. Вона-ж подала нагоду до широкої виміни думок на правописні теми людям, що з ріжних земель України прибули до Харкова. Окрім того конференція була могутнім викладником культурного і духового єднання розмежованого кордонами українського народу. Вдарено у дзвін цього єднання в промовах ком. Скрипника та інших промовців так щиро, так звучно і сильно, що хочби для тих хвиль високого духового підйому варто було приїхати на конференцію!

Завважу, що на останнє засідання конференції прибув із Закарпаття посол чесько-словацького сойму Мондок, давніще русофіл, тепер комуніст, що прилучився у своїй промові до цього хору духового і культурного єднання, за що йому подякувано сердечними оплесками.

(Далі буде.) Кирило Студинський

Радянська Україна

Могила Шевченка. — Конкурс на памятник Т. Шевченка на могилі.

У Харківських „Вістях“ з дня 21. ц. м. находимо таку інформацію:

„За постановою колеґії Наркомосвіти від 16. липня утворено Комітет Державного Заповідника „Могила Т. Шевченка“. На останньому засіданні комітет вибрав для біжучої роботи тимчасову президію в складі: Скрипника, Шліхтера, Озерського, акад. Багалія, Пилипенка, Любченка та Дубровського. В Київі ухвалено орґанізувати місцеву філію комітету під головуванням Любченка. Крім того вирішено звернутися до Наркомзему з проханням орґанізувати при Наркомземі комісію Комітету для розроблення проєкту меліорації території Заповідника. Заступник Наркома земельних справ Федотів повідомив, що Наркомзем візьме участь у порядкуванні заповідника своїми силами і своїми коштами.

На цьомуж засіданні ухвалив Комітет оголосити конкурс на виготовлення памятника Т. Шевченкові на могилі біля Канева. Загальна сума вартости памятника не повинна перевищувати 50.000 карб. Найкращі проєкти будуть нагороджені. Встановлено три премії: одну в розмірі 3.000 карб., а дві по 1000 карб. Крім того Наркомосвіта закупить з ненагороджених проєктів усі найкращі за суму по 200—500 карб. Решту коштів, що остануть по видатках на конкурс рішено зужити на упорядкування могили Шевченка. 5000 карб. зужиється на меліоративні роботи, 5000 на будову літнього барaку для екскурсантів і 3000 карб. на придбання барки для влаштування пливучого проплаву при Державному Заповідникові“.

За океаном.

Новий український часопис.

Небавком стане виходити двічі в тиждень новий український часопис у Злучених Державах під редакцією о. Е. Теодоровича. Буде це орґан еп. Богачевського у Філядельфії, який не вдоволяється, як видно, суто католицьким часописом „Америка“, що є органом католицького запомового товариства „Провидіння“ і виходить тричі в тиждень під редакцією бувшого редактора нюйорської „Свободи“ о. Володими-

ом Лотоцького. Хоч шиpо-католицька „Америка" є в дійсности органом кольдочасового гр.-кат. епископа галицьких українців у Злучених Державах, то в хвилею усунення з редакції д-ра Осипа Назарука вона стратила довіря епископа і він приступив до видавання свого власного органу.

По виборах у Манітобі.

З канадійських українських газет довідуємося, що вибори до парляменту провінції Манітоби відбулися 28. червня. Передвиборчу кампанію вели завзято ріжні політичні партії, одначе, як можна було передбачити, побідили прогресисти з Брекеном на чолі. Консервативна партія збільшила число своїх послів коштом партії ліберальної і робітничої. Політична зрілість і солідарність українців не дописали в цих виборах, бо українці вибрали тільки двох своїх послів, хоч кандидатів поставили богато. Друга справа, яку рішали горожани в цих виборах, це був горівчаний закон. Доперішній вислід голосування є за злагідненням цього закону і вже тепер пиво можна буде дістати в льокалях концесіонованих правительством

Виборчі висліди.

РОГАТИНЩИНА.

В *Букові*, рогатинського повіту, не вважаючи на штуцерні заходи і кручки невеликої кліки дотеперішнього наказника, у всіх 4 колах побідила повністю українська лїста членів Нац. Обєднання в скількости 14 радних. Вибрати нову гром. зверхність [illegible] годі, бо групка наказника внесла протест.

ЗАЛІЩИЧЧИНА.

Звенів, пов. Заліщики: вибрано радних в IV. колі 6 членів УНДО., в тім 2 жінки, в III. і II. колі по 6 членів УНДО., в I. колі 5 членів УНДО. і одного хруня. Крім цего входить до ради один поляк віриліст. [illegible] голосували на лїсту УНДО.

ВОЙНИЛІВЩИНА

В нашім районі вибори вже покінчені. Крім *Сільця* і *Слобідки* українці по всіх громадах при виборах побідили, і то всюди в трьох колах, бо I. коло для українців було всюди пропаще, крім одної *Медині*, де у всіх чотирьох колах побідили наші люди. Найбільшим „каменем претикновення" були *Тумашівці*. В Тумашівцях є великі мазурські кольонії. Там тепер трактується справа вилучення мазурських кольоній зі старої громади і створення нової адміністраційної мазурської громади. Ця справа вимагає великих видатків, а мазури домагалися, аби це зробити коштом старої громади. А що на лістах виборчих мазурів з українцями були майже в рівній часті, то вони хотіли при виборах здобути адміністрацію громади в свої руки. Між тими двома силами прийшло до завзятого бою, котрий скінчився перемогою українців.

ПЕРЕМИЩИНА.

1) *Горохівці*: на 16 радних вибрано 12 українців, 4 поляків. До виборів українці приготовилися знаменито, особливо жінки й дівчата; хоча день був робочий, до виборів ішли громадно. З наших радних всі свідомі українці, члени Нац. Обєднання. Поляки внесли протест. 2) *Вітошинці*: на 16 радних вибрано 12 українців, 4 поляків. Тут наказний війт, старостинський службовик від 1919 р. Стефан Черкавський, який не увійшов навіть до ради, вніс протест. Наші радні належать до Нац.-Дем. Обєднання. 3) *Княжичі*: на 16 радних українців вибрали 11 своїх, поляки 5, в тім 2 кольоністів. Село темне і тяжко тут що зробити. На ганьбу молодь наша не пішла до виборів, зате кольоністи йшли лавою і вибрали ціле IV. коло. Начальник громади є наш чоловік. Поляки внесли протест, кажучи, що і в I. колі повинні були вибрати своїх. Наші радні менше або більше свідомі. 4) *Конюхи*: на 12 радних українці вибрали 4, поляки 5, а крім того є 3 наших несвідомих. Усіх хат у селі 26, в тім 5 польських. Тут комісарем наш чоловік Павло Кінаш, людина порядна, на жаль, не подобався декому і за почином Івана Шижмака декотрі наші получилися з поляками й голосували на поляків, тоді коли поляки на наших не дали ні одного голосу! І так ганебно в нашому малому селі випали для нас вибори. Внесемо протест.

Національна Рада у Відні.

Відень, 26. липня 1927.

Хід нарад на сегоднішньому засіданні віденського парляменту був спокійний. Перед парляментом стояв сильний відділ поліції з крісами і контролював усіх входячих. Публики не впущено на галерії, де заняли місця виключно члени Союзної Ради і Ради Відня. — На засіданні промовляв канцлер д-р Зайпель. Він згадав між іншим на початку про процес з причини інцидентів у Шаттендорфі, зазначуючи, що уряд годиться на реформу установи присяжних суддів. Обговорюючи заворушення сказав Зайпель, що бурмістр Відня Зайц не згодився на інтервенцію війська, що спричинило поважні втрати в людях. Канцлер заапелював до бурм. Зайця, щоби дотримав свого слова і зліквідував міську сторожу безпеченьства а скоро наступить повне заспокоєння. Велика частина населення Відня і провінції вважає ту сторожу загрозою спокою і порядку. Залізничий і телефонічний штрайк загострив положення. Деякі елементи намагалися перемінити заворушення в революцію. Рівночасно поширювано за границею пересадні відомости про події. На щастя австрійська республика вспіла побідити крізу власними силами. Зайпель апелював до всіх політичних груп, щоби на будуче не допускали до подібних подій. — По нім промовляв від соціял-демократів посол д-р Бауер.

По смерти румунського короля.

Букарешт, 26. липня 1927.

Нині відбулися врочисті засідання парляменту і сенату, скликані в цїли жалібної манїфестації з приводу смерти короля Фердинанда. Іменем уряду промовляв премієр Братіяну підкреслюючи, що цілий нарід хилить чоло перед постаттю помершого короля, якому Румунія завдячує свою великодержавність. Потім висловив Братіяну пошану для королевої вдови і підкреслив, що перехід корони в руки короля Михайла освячує остаточно підстави монархії. По промові посли урядили овацію на честь короля Михайла. Потім забрав слово провідник т. зв. народньо-селянської партії Маніу. Він підкреслив заслуги помершого короля і зазначив, що його партія визнає теперішню регенційну раду. Він вважає конечним розвязання теперішнього парляменту і розписання нових виборів. По тім промовляли представники німців, мадярів і жидів. Від жидів промовляв у сенаті великий рабін Немровер. Всі вони говорили про заслуги помершого та висловлювали вірність новому королеви.

Кн. Кароль покищо успокоївся.

Париж, 26. липня 1927.

„Пті Парізієн" інформує, що вчора приняв кн. Кароль румунський кількох земляків, а між ними пять прибувших безпосередньо з Букарешту під проводом проф. Йорги. По скінченій візиті заявив проф.Ніколеску, що князь рішився не творити для теперішнього уряду в Румунії ніяких труднощів і комплікацій, та не починати ніяких передчасних кроків. Одначе князь не скривав свого обурення, яке відчуває наслідком того, що не дозволили йому попращати батькового тіла.

Патек у Чічеріна.

Варшава, 26. липня 1927.

Народній комісар закордонних справ СРСР Чічерін приняв вчора у Москві прибувшого з Варшави посла Патка з яким відбув довгу конференцію на тему польсько-радянських відносин і на тему переговорів у справі трактату про неагресію. — Вчерашня московська преса висловлює вдоволення з приводу непомилування Коверди. В тому вчинку президента Польщі добачує більшовицька преса доказ доброї волі в напрямі полагоджання конфлікту, що наслідком убивства Войкова повстав між Польщею і СРСР.

Польща і Литва.

Ковно, 26. липня 1927.

Литовський премієр Вальдемарас у розмові з представниками преси категорично ствердив, що досі нема ніяких переговорів між Польщею і Литвою, хоч у заграничній пресі вічно пишеться про якісь переговори. Литва є готова розпочати з Польщею переговори, якщо Польща признасть її претенсії до Вильна. У висновках Вальдемарас ствердив, що на таке признання не заноситься, з уваги на що нема виглядів на скоре навязання переговорів між Польщею і Литвою.

Біржа.

Доляри в приватних оборотах по 8·91 зл. — На збіжевій біржі застій. Краєва пшениця по 51—52, жито по 41—42, ячмінь 33—34, овес 33—34, кукурудза 29, вика 27.

ПІДГАЄЧЧИНА.

В громаді *Горожанка*, повіт Підгайці вибрано 17 українців, 5 латинників і 6 жидів. У місточку завязали місцеві громадяни виборчий комітет, котрому проводив о. Іван Придаткевич, місцевий парох, якому можна завдячувати добрий вислід виборів. Дідич Романовський старався як член виборчої комісії за всяку ціну уневажнювати картки й українські повновласти. Але це на ніщо не здалося, бо селянство як слід обстояло свою справу; належить також згадати, що українське жіноцтво масово прибуло на вибори і чекало терпеливо на віддання голосів до 12 год. в ночі (хоч падав дощ). Зачуваємо, що дідич Романовський зі своїми звушниками вносить протест з причини кепського уложення лїсти, як і тому, що за мала скількість поляків увійшла до ради.

Виборчий рух.

ЯВОРІВЩИНА.

Дня 7. липня ц. р. відбулася в Молошковичах в домівці читальні „Просвіти" виборча нарада. Присутних около 200 громадян. Проводив п. Гарасим Михайло, секретарював п. Палюх Іван. Делегат Національного Обєднання зі Львова п. Ерстенюк Дмитро виголосив реферат про сучасне положення українського народу під Польщею та пояснив виборчу ординацію. В дискусії забирали голос п. Гарасим і інші. На той сам час місцевий дідич Хмура скликав віче для хрунів, але на нім нікого не було.

ТУРЧАНЩИНА.

В неділю дня 26. VI. ц. р. відбулося в Тарнаві Нижній передвиборче віче. В президії засідали о. Нестор Матейчак, Федір Данило і Семен Качмарик. Після реферату д-ра Мирона Кондрата з Турки ухвалено піти до громадських виборів одною лавою і вибрано виборчий комітет з 12 осіб. Віче було численне, хоч жидівські попихачі відохочували від нього громадян.

НОВИНКИ.

— **Арештування.** В неділю 17. липня ц. р. тернопільська політична поліція арештувала селян Михайла Кундика, літ 30, члена управи кооперативи в Янковицях пов. Тернопіль і Луцю Бицю, літ 25, з Малашовець пов. Тернопіль під закидом державної зради з § 58 з. к., з приводу ширення комуністичної пропаганди. Переведено ревізію у Кундика без успіху, у Биці знайдено якісь комуністичні відозви в загаті і то знайшов їх поліціянт відразу, що вказувалоб на щось похоже на провокацію, як кажуть, на тлі громадських виборів під впливом осіб близьких до теперішнього наказного війта. Кілька днів передтим (на Петра і Павла 12. VII.) на дорозі між Черниховом і Янківцями, в часі, коли вертали люди з празника в Чернихові, а між ними і оба арештовані, хтось перед тим розкинув комуністичні відозви, що дало привід до слідства, а опісля до арештування Кундика і Биці. Оба арештовані є вже у слідчій тюрмі в Тернополі. Боронитиме д-р Ст. Баран.

— **Утеча М. Білого за Збруч.** Як відомо, минулого року лава присяжних у Тернополі засудила на шибеницю селянина з Березовиці великої Михайла Білого за те, що передав другому до перечитання комуністичну брошуру. Найвищий суд скасував цей присуд і в травні ц. р. лава присяжних увільнила Білого від вини і кари. Він вийшов на волю, але поліція внесла проти нього нове донесення за державну зраду і Білий боячися нової слідчої вязниці, перейшов Збруч, звідки очевидно серед теперішніх відносин до Галичини не вернеться.

— **Ucrainica.** Накладом д-ра Пана і д-ра Діяманта вийшла у Відні книжка німецькою мовою: "Европейська лірика сучасности, 1900—1925". З українських поетів заступлені Павло Тичина, Максим Рильський, Адам ґраф (!) Монтрезор ?) і Евген Маланюк. — Із еспанської книжки Енріка Спарна, секретаря Академії наук в Кордобі п. з. „Зріст великих бібліотек світа підчас першої четвертини XX віку", видання аргентинської академії наук у Кордобі, довідуємося, що Українська Національна Бібліотека в Києві є щодо величини десятою з ряду світовою бібліотекою по паризькій, прилюдній ленінградській, льондонській, московській, вашінгтонській, нюйорській, берлінській, ленінградській (академії) і мюнхенській, а серед усіма бібліотеками польськими, чеськими, еспанськими і т. д., обіймаючи 1,450.000 томів. — „*Ostdeutsche Monatshefte*" з березня 1927 (ст. 1127—1134) приносять статтю Олександра Поповича „*Deutsche Art im Spiegel ukrainischer Dichtung*", а саме змальовані тут типи Німців у Шевченка, Тобилевича, Франка і Черкасенка. Крім цього подані зразки української творчости в нім. перекладі (Могильницький, Стефаник і Франко). — В червневім числі „*Le monde slave*" поміщені статті Е. Десрео: Жидівські кольонії на Україні і А. Шульгина: Наукове життя України від 1880—1918 рр. — В Харкові вийшла в 1926-ому р. книжка д-ра Л. Николаїва: „Антропольогія України. Том I. Українські діти шкільного віку", де представлений фізичний розвій українських шкільних дітей між 9—18 роками на основі помірів, пороблених на 3000 дітях. — *А. Н.*

— **З під темної звізди.** Львівський купець Фехтенгольц, з площі Голуховських, умів розбуджувати довіря в тих, в яких позичав гроші і брав крам на борг. Коли треба було платити, він нишком випродував галянтерію і проголошував банкротство. Тепер 14 жертв своєї легковірности шукає „на ньому" стокількадесять тисяч зол.

— **Румунська історія.** Мавзолей короля Фердинанда не зачинили, коли склали туди його домовину, бо в останній момент щез архітект, який мав це зробити. Преса робить здогади, що це демонстрація придумана приятелями кн. Карла, щоби він міг після повороту... перед відчиненим гробом помолитися.

— **Бандитизм.** У Скнилові арештували 4-ох селян (з яких один є господарем на 12 моргах!) за ріжні грабіжі. Прочуваючи ревізію порозкидували вони покрадені речі по сусідніх полях. Біля Варшави найшли на залізничім шляху трупа почтової уряднички, порізаної ножем. Між Катовицями і Радомом ввійшли до одного вагону бандити з метою грабіжі; один з них постріляний пасажиром. На поїзд з Холма до Берестя напала ватага кінних опришків і забрала 100 кг. мануфактури та 70 кг. тютюну. Втікаючи перед поліцією частину добичі покинули на дорозі.

— **Неперевірена сензація.** Німецька преса повторяє за Ню Йорком, що англійському вченому Долгалеві вдалось у реторті створити штучну органічну комірку. Мала би це бути перша вдатна спроба на шляху до створення Гомункуля. Звістка неймовірніша як винахід „перпетуум мобіле". У сезоні „морських вужів" треба ставитись до неї скептично.

— **Катастрофи.** Біля Дортмунду (Німеччина) вода залила копальню; 5 робітників згинуло. Біля Білгороду відчули землетрус. До Шангаю приїхав англійський корабель з 1000 зачумленими жовнірами Коли 19 померших скинули з корабля в море, влада приказала виловити трупів щоби не поширювати зарази. Підчас мотоциклевих перегонів у Дивасах один із перших спортових майстрів Хоїнський поломав собі кости, зачіпивши мотор львівського спортовця. Під Льондоном зударились два літаки; один летун убитий.

— **Молоді старці.** 86-літній Клемансо після важкої недуги почуває себе так добре, що 31. ц. м. візьме участь у святі 40-літньої політичної діяльности Поанкаре. Бувш. англ. премієр Бальфур, фільософ, скінчив 79 літ; заступає державного секретаря для доміній і кольоній і бере участь у сітківкових змаганнях. Англ. мін. зак. справ Чемберлен, який також перейшов 60-ку, після недуги також працює далі.

— **Ріжні рекорди.** Місто Пом Біч у Сполучених Державах придумало новий конкурс краси. Нагородою для найкращої жінки будуть не гроші або слава, а... молодий гарний 25-літній мужчина, ще й... міліонер, який заздалегідь годиться оженитись з тою, яка дістане премію краси Його фотографія буде поміщена перед конкурсом і жінки, які схотять ставати до змагань, мусять рішатись. Вийти заміж за такого легкодуха — це сміливість! Німецьке місто Трансінген вибрало оригінальну нагоду до музичного ювилею. Воно святкуватиме 100-ліття губної гармоніки, яку винайшов тамошній фабрикант забавок і доробився нею великого майна. У програмі ювилейного свята буде концерт орхестри складеної із самих віртуозів губної гармоніки. — Суддя Грагем у Сан Франціско додав ще один важний мотив розводу до вже істнуючих у Спол. Державах. Він є погляду, що жінка має повне право розійтись з мужем, який хоче примусити її носити довгі сукні, грубі панчохи або високі черевики. А що буде як мода зміниться? — Підраховали, що летуни америк. воздушної фльоти переїхали за останній рік 8,000.000 миль себ-то обїхали земний ґльоб 365 разів — щодня раз!

— **Союз розведених мужів.** Щороку пересічно 15.000 пар розводиться в Шікаго. Які наслідки таких розводів для мужчин, можна уявити собі на підставі звістки, що „сильний пол" рішив заснувати „союз розведених мужів" для боротьби проти надмірних претенсій жінок, які друть з них надто високі аліменти. Члени цього товариства кажуть, що багато „розвідок" уживає розводу як професійного засобу. Деякі виходячи тільки для нього заміж. Деякі розводяться кілька разів і з аліментів кількох мужів живуть безжурно та весело.

— **Дар для „манекінів".** Незавидне життя тих паризьких дівчат, яких професія — вбиратись і роздягатись як моделі нових суконь по великих магазинах. Їх плата мінімальна. Зворушений їх долею паризький міліардер Розенталь, найбільший спеціяліст від перел, призначив 50.000 фр. як нагороду для бідних „манекінів". Цю суму дістане „найгарніше одягнена з них після загального голосування на щорічних кінних перегонах „Гран Прі" в Льоншам під Парижем. Але вона мусить нею поділитись з товаришками свого магазину.

— **Живемо в гарних часах...** Союз товариств Черв. Хреста подає таку статистику катастроф від 1-го жовтня 1926 р. до [illegible]

1. жовтня 1926 р.' В Африці 17; в півн. Америці 37, в центр. Америці 11, в півд. Америці 15, в Азії 46, в Европі 125, на Океанії 20. З цього 54 землетрусів, 2 вульканічні вибухи, 97 повиней, 74 бурвів і гураганів, 9 посух, 19 пожеж, 9 голодових лишестей, 3 ледозвали, 16 наїздів сарани. За останній рік усі ці нещастя зросли більш у трое!

— Світова всячина. Геольоги твердять, що в Палестині вибух не вулькан, а підземельні гази. — Емір Трансйорданії Абдулаг приказав трьохденний піст на знак жалоби з приводу землетрусу. Хто не буде постити може дістати кару аж 6 місяців. — Слідство в справі комуністичних заворушень в Нідерляндських Індіях установило, що в Семаранґі находився центр большевицької аґентури. — Село на радянськім кордоні Негорелов буде звитись у честь Войкова — Войково. — У Женеві почалась сесія міжнародньої комісії щодо проблем інтелектуальної співпраці: у комісіях працюють Айнштайн, Пенлеве, Кюрі та інші. — Річчіоті Ґарібальді, який проживає на Гавані, заявив, що старається за дозвіл приїхати до Франції для ліквідації своїх справ. — У ню-йорськім тижневику „Сатердей Івінінг Пост" почали друкувати низку статтей Вільгельма. — Оригінальний страйк проголошено в Ню Йорку: 15.000 власників помешкань рішили не вживати газу, щоби добитись знижки ціни.

Поможім здвигнути дім-захист для українських письменників і журналістів у Яремчі. Засвідчім ділом зрозуміння важкої культурної праці і виявім свою вдячність українським робітникам пера!

Жертви слати на адресу: Львів, Підвалє 7, Земельний Банк Гіпотечний, книжечка ч. 1141.

Дописи.

ДРОГОБИЧЧИНА. (*Відрадні вісти про виборчі висліди в повіті. — Хто заслужився для нашої перемоги*). Дальші вістки про вислід громадських виборів не менше відрадні, як дотеперішні. Всюди українські селяни взяли масову участь у голосуванні. Голосувало пересічно 80—85 проц., а декуди й 90 проц. виборців, коли по містах відсоток голосуючих польських і жидівських виборців був дуже незначний, нпр. у Дрогобичі в IV. колі виносив не цілих 25 проц., у III. колі 32 проц. усіх виборців. По дотеперішнім вісткам по всіх наших селах (з одним виїмком) перейшли лісти національних виборчих комітетів. — У Болехівцях на 809 українців узяло участь в голосуванні 590 людей. Проти нашого виборчого комітету, зорганізованого місцевим парохом о. Шевчиком, якого праці завдячити треба щораз гарніший розвиток села, виступили сільські мальконтенти хруні, які зєдналися з кільканадцятьма сельробами, та всі їх зусилля були даремні, бо їх ліста не зібрала навіть 5 проц. усіх голосів. — Повною побідою покінчилася виборча акція у Вороблевичах, у яких правив досі польський комісар. Там вибрано 29 українців і 3 латинників, принятих добровільно нашим комітетом на його лісту. Успіх той тим відрадніший, що тамошні селяни, крім допомоги Повітового Народнього Комітету, не мали на місці ніякої помочі, а проти них стояв зі своїми поплечниками дідич граф Тарновський. Організаторами виборчої акції були Осип Садовий, Панько Сливич, Кицун та брати Пріндини. — В Губичах, богатій своїми нафтовими теренами громаді, положеній між Дрогобичем і Бориславом, наслідком інтензивної праці Повітового Народнього Комітету і місцевої виборчої організації добуто всі 20 місць у III. і IV. колі; в II. і I. колі наші виборці були в меншости і всі місця одержали там поляки. В Губичах, у яких ще за австрійських часів правили безнастанно комісарі і в яких ніколи не було ні одної справді своєї людини в громадській управі, такий вислід виборів треба уважати успіхом. Освітна праця проф. Григорійчука і п. Е. Кузана принесла свої овочі. — В Дережичах, рівнож підміській громаді, яка мала також велике майно в нафтових теренах і його переважно втратила за часів комісарського правління, вибрано на 16 радних 15 українців, переважно молодих та діяльних господарів і 1 жида. — В Довгім коло Медини на 24 радних вийшло 18 кандидатів української національної лісти. — В Лішні, недавній москвофільській твердині, всі 24 місця в раді добули кандидати українського виборчого комітету. — В Рівчицях вибрано 18 кандидатів національної лісти і 6 сельробів. — В Опарах наслідком ворожої агітації поляка — управителя скарбківської фундації вийшло кількома голосами більшости 15 сельробів і хрунів і лише трьох наших. Пояснити треба, що Опарі, село давно зовсім, а тепер ще в більшости москвофільське і що всі москвофіли тепер як сельроби голосували на свою лісту. Проти виборів внесено протест. — У Літині пройшли всі 32 радні наші. — В Попелях, громаді положеній в нафтовім басейні, увійшло до ради 21 кандидатів нашої лісти, 2 поляків, 1 жид. — В Стебнику, в якім є польські салінї наслідком того велика скількість польських робітників, урядовців і жидівських купців, вибрано завдяки вірцевій організаційній праці місцевого пароха о. Мекелити на 40 радних 20 українців. Про повний успіх виборчої акції в Доброгостові і в Оровім ми вже повідомляли; в першій громаді приписати його треба головно діяльности о. Хтея та Івана Гарасимяка, в другій праці о. Моравського і згуртованих довкола нього селян під проводом Івана Дубика.

ТЕРНОПІЛЬ. (*Міські вибори. — Мова фактів*). В ч. 160 „Діла" з 22. липня 1927 появився величезний допис про громадські вибори в Тернополі, котрий в тенденційний спосіб старається представити перебіг виборчої акції і вислід виборів. На ділі ж сама справа тернопільських виборів представляється ось як: По розписанні виборів до міської ради в Тернополі місцева управа Українського Нац. Дем. Обєднання скликала на день 15-го травня ц. р. великі збори українських виборців, на котрих після реферату д-ра Степана Барана порішено створити виборчий комітет з тим, що ініціятиву до цього має дати місцева управа УНДО. Так і сталося і вибрано український виборчий комітет з 35 членів, в тім всього кількох інтелігентів, а близько 30 міщан і міщанок, здебільша людей, що не брали ніякої участи в громадянському житті і зовсім не надавалися на членів такого комітету. Це була одна ошибка — а друга, що кандидатів до міської ради мали призначувати збори загалу виборців. Комітет відбув кілька засідань і вибрав екзекутиву, що мала вести переговори з виборчими комітетами інших національностей і займитися самою виборчою технікою. Екзекутива українського виборчого комітету відбула довгий ряд засідань, часто кількагодинних, з екзекутивами інших двох комітетів і дня 6. липня ц. р. заключила письменний виборчий договір, силою котрого поляки мали одержати 19 радних і 10 заступників, жиди також 19 радних і 9 заступників, а українці 10 радних і 5 заступників, при чім в управі міста поляки мають мати місце бурмістра і одного асесора, жиди місце віцебурмістра і одного асесора, а українці місце першого — себ-то урядуючого — асесора і делеґата, якого місто висилає до повітової ради шкільної. Накінець всі три комітети виборчі узнали свою компетенцію до виключного заступства до репрезентованої ними нації в тій цілі, щоби запобігти творенню покутних комітетів і видвиганню самозванчих кандидатур. Повищим договором українці міста Тернополя вперше одержали відповідне заступництво в міській раді і вплив на міську господарку, чого до війни у такій мірі не було.

Український виборчий комітет скликав дуже численні збори виборців на день 7. липня ц. р., на яких проводили пп. Остап Постригач і Ілярій Брикович. У зборах взяли участь найповажніші громадяни і громадянки. Ніхто на зборах не допускався ніякого насильства і обидою є, що автор згаданого на вступі допису подав, що на ті збори постягано масу всяких невиборців і виборців, які при допомозі пяного вереску і терору намагалися переперти свої кандидатури. Неправдою є, що тоді побивалися найбільше ті з жінок, що довели до розколу в „Союзі Українок", бо якраз річ малася навпаки. Збори по довгих нарадах величезною більшістю голосів рішили поставити кандидатами з IV. виборчого кола пп.: адвоката д-ра Степана Барана, канд. адв. Остапа Постригача, столяра і різьбаря Павла Качмарчука і робітника Теодора Волівця. З III. виб. кола пп.: проф. гімн. Ілярія Бриковича, будівничого і власника реальности та голову Міщанського Братства Андрія Фалендиша, купця Ксаверія Грицину і хліборобів Ізидора Кордубу та Степана Кучерського, вкінці з I. кола о. Володимира Громницького і тих кандидатів подано до відома Обєднаному Виборчому Комітетові як українських кандидатів бльокових. Кандидатури д-ра Степана Бриковича і п-ні Антоніни Конрадової перепали, бо за ними заявилася тільки незначна скількість голосів. І тут саме причина дальших сумних подій.

Перепавші, що більшість місць в громадській репрезентації бажали забезпечити одній фамілії, не дали за виграну. На разі ходило про переформування за всяку ціну п. Конрадової. Ролі цеї підняв ся п. Іл. Брикович і дня 8. липня ц. р. звернувся до кількох кандидатів міщан, зокрема до п. Грицини і мабуть до п. Кучерського, щоби зрезиґнували в користь п. Конрадової. Від них одержав відмовну відповідь і вечером 8. липня ц. р. около 8 год., коли вже усталено бльокову лісту і віддано її до друку з тим, що безпровolочно ще того самого вечера мається подати четвертого українського кандидата на місце п. Качмарчука — за ініціятивою п. Іл. Бриковича три члени екзекутиви виб. комітету: п. Іл. Брикович, п. Остап Постригач і о. Вол. Громницький удалися до п. Качмарчука і просили його, щоби він в імя українських національних інтересів зрезиґнував зі своєї кандидатури в користь жінки, не кажучи зовсім, в користь котрої. П. Качмарчук, котрий щойно вернув до Тернополя по кількох днях неприсутности і на зборах 7. липня зовсім не був, справді зрезиґнував, а тоді екзекутива (три згадані і д-р Баран) поставили на домагання п. Іл. Бриковича п. Конрадову і п. Постригач подав її імя до друку яко українську кандидатку в IV. колі, котре вибирало 10. липня ц. р.

П. Качмарчук в пів години пізніше вийшовши на місто, довідався, що замість нього буде кандидувати п. Конрадова, публично запротестував проти її кандидатури, повідомив про це п. Постригача і д-ра Барана і вони ще того самого дня в 10. год. вечером удалися оба до п. Іл. Бриковича, щоби згодився на вицофання п. Конрадової і вставлення п. Качмарчука. Цьому спротивився п. Іл. Брикович, а що з о. В. Громницьким з причини пізної пори не можна було порозумітися, остала на бльоковій лісті п. Конрадова. Другого дня (9. 7.) рано п. Качмарчук афішами повідомив, що не резиґнував в користь п. Конрадової і заявив, що кандидує. Бльокові картки були вже роздані і тому п. Качмарчук видав нові картки — зрештою оставляючи бльок — зі своїм іменем замість п. Конрадової, зібрав на себе 10/7 около 80 прц. українських голосів і частину жидівських в числі понад 1.600, коли п. Конрадова одержала около 2300 на всіх голосуючих около 5.000.

Гурток невдоволених фамілiянтів не дав за виграну і програвши справу на зборах 7. липня ц. р., скликав на 12. липня нові довірочні збори, котрі не відбулися, бо більшість міщан не хотіла допустити до кирині і запропащення українських мандатів. Не були це ніякі громили, ані запиті хуліґани, як названо їх у дописі, але якраз найбільше активні і свідомі міщанські елементи, що в інтересі українського міщанства бажали мати у міській раді свого заслуженого провідника і голову Міщанського Братства п. Андрія Фалендиша, проти котрого звертається здавна заздрість і ненависть одної фамілії і гуртка радикалів-соціялістів. Спілка невдоволених фамілiянтів — гурток радикалів під проводом п. Чумака-Єлисея 13/7 скликали таємну нараду жмінки міщанок і міщан, а не маючи виглядів переперти при виборах свого кандидата д-ра Ст. Бриковича, рішили видвигнути проти п. Фалендиша чоловіка навіть на ґрунті тернопільському без якихнебудь заслуг і майже непричасного в українському громадянському житті. Тою особою став місцевий суддя п. Віктор Цебровський, людина особисто порядна, але дуже боязлива, що боїться власної тіни і з тернопільським міщанством не мала і не має нічого спільного. Рахунок був такий, що п. Цебровський як великий прихильник і покровитель жидів (а не наших міщан або селян) одержить жидівські голоси і повалить п. Фалендиша, проти котрого спрямували свій наступ фамілiянти і радикали.

П. В. Цебровський приймив кандидатуру з рук фамілії і гуртка радикалів та став їх жертвенним козлом. Побіг він до жидів халатовців, що стояли поза бльоком і вони взяли його на свою лісту III. кола, котру виставила проти бльоку виборча спілка Шоскаль-Ґотфрід. Фамілія видала відозву за п. Цебровським, а проти п. Фалендиша, в якій напали на нього в некультурний спосіб та розпочали агітацію в Гаях великих. Вислід був той, що дня 17. 7. п. Цебровський одержав около 200 українських голосів на около 600 голосуючих, трохи польських, а понад 1000 жидівських, при чім сам Штекель дав йому около 800 голосів і 1400 голосами вийшов радним, поваливши п. Фалендиша, що одержав тисяч кільканадцять голосів. Проти кирині і роздору на передодень виборів виступила прилюдно афішами екзекутива українського виборчого комітету і повітова Управа УНДО, зазначуючи, що п. Цебров. не є кандидатом Укр. Виборч. Комітету ані кандидатом українського міщанства, а кромі цього особисто звертала увагу п. Цебр. на невідповідність його поведінки. Не помогло нічо. П. Цебр. підюджений гуртком інтриґантів, не зважаючи наче в горячці підготовляв собі виборців і хоч не був членом виборчої комісії — то мимо цього цілу ніч просидів при скрутінії! Зломив він громадську і партійну солідарність і настроїв проти себе загал наших міщан. А в раді не проявить напевно ніякої діяльности, ні ініціятиви.

Український Виборчий Комітет остав до кінця (на 35 членів виступило трьох — пп. І. Брикович, Гусаківський і Конрадова) і через свою екзекутиву повів виборчу акцію так, що українці здобули відповідне своєму числу представництво в міській раді. Вибрано всіх бльокових кандидатів, а іменно з 4. кола: 1) д-ра Ст. Барана, 2) п. Остапа Постригача, 3) п. Антоніну Конрадову і 4) п. Теодора Волівця; з III. кола' 5) п. Ілярія Бриковича, 6) п. Ксаверія Грицину, 7) п. Ізидора Кордубу, 8) п. Степана Кучерського, а з I. кола 9) о. Волод. Громницького. Окремо поза бльоком вийшов п. Цебровський замісць п. Фалендиша, котрого присутність в раді була безумовно конечною як фахового і досвідного будівничого і чоловіка впливового.

Стільки про тернопільські вибори. Розказано про них ширше і подрібніше та вповні обєктивно, щоби відперти заміти наведеного на вступі допису. н. н.

✝ Посмертні згадки.

Олекса Якимчук, студент богословя у Львові помер дня 20. липня ц. р. в 27-ім році життя в домі своїх родичів в Глубічку великім біля Тернополя. Покійний один з найідейніших питомців львівської духовної семинарії після скінчення богословських наук бажав щиро працювати як священик і народній робітник, інтересуючися живо українськими народніми справами. Та не довелося йому здійснити своїх мрій. Упав передчасно жертвою воєнного лихоліття. В р. 1917 у вісімнацятому році життя взято покійного по VI. кл. гімн. до австрійського війська на Італійський фронт, звідки по розвалі Австро-Угорщини попав в італійський полон. Важка для молодечого організму фронтова служба і довга військова неволя підкосили його здоровля. Набавився там чахотки, яка без огляду на лікарські зусилля положила кінець його молодому життю. Відійшов з рядів живучих, оставляючи щирий жаль у всіх, що його знали і цінили за гарні прикмети його характеру. В. И. П.

Ширіть наш часопис!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.